

PERSONĀLIJAS

Sveicam jubilejā

LATVIJAS ZA GODA DOKTORAM PROFESORAM MĪKOLAM MIHELBERTAM – 75

A. Caunes foto

Profesors Dr. habil. hist. Mikola Mihelberts (*Mykolas Michelbertas*) ir viens no vadošajiem Lietuvas arheologiem, kurš iemantojis plašu starptautisku atpazīstamību. Viņš ir ievēlēts par Aizvēstures un agrinās vēstures zinātņu starptautiskās ūnijas Pastāvīgās padomes locekli, Vācu arheoloģijas institūta korespondētājlocekli un Latvijas Zinātņu akadēmijas goda doktoru. Ilgus gadus M. Mihelberts bija Viļņas Universitātes Arheoloģijas katedras vadītājs, tagad emeritētais profesors. Viņš ir organizējis arheoloģisko pētniecību un jauno speciālistu sagatavošanu Viļņas Pedagoģiskajā institūtā un Viļņas Universitātē, nodibinājis rakstu krājumu un monogrāfiju sēriju “*Archeologia Lituana*”, kuras izdevumu skaits jau tuvojas diviem desmitiem.

Mikola Mihelberts ir dzimis Žemaitijā Ķelmes rajona Kražijā 1939. gada 9. martā. Pēc vietējās skolas absolvēšanas viņš studēja Viļņas Universitātes Vēstures un filoloģijas fakultātē arheoloģiju (1955–1960). Jau studiju laikā M. Mihelberts iesaistījās Lietuvas PSR ZA Vēstures institūta darbā un strādāja par jaunāko zinātnisko līdzstrādnieku (1960–1969). Vēlāk M. Mihelberts pārgāja darbā uz Viļņas Valsts pedagoģisko institūtu (1969), kur bija Vēstures fakultātes dekāns (1972–1974), PSRS vēstures katedras vadītājs (1974–1984). 1984. gadā M. Mihelberts tika aicināts par Viļņas Universitātes Vēstures fakultātes docētāju un ievēlēts par profesoru (1989). Viņš lasīja Baltijas, t.sk. Lietuvas arheoloģijas un numismātikas kursu.

M. Mihelberta zinātniskā darba tēma bija 1.–4. gs. baltu cilšu ekonomiskie un kultūras sakari ar Seno Romu. Materiālus tēmai viņš vāca arheoloģiskajos izrakumos Lietuvas rietumu daļas dzelzs laikmeta kapu pieminekļos un muzeju fondos, kur tika uzglabātas Romas impērijas laika monētas, rotas un sadzīves priekšmeti. Iegūtais materiāls publicēts vairākos rakstos un apkopots kandidāta disertācijā “Romans imports Lietuvā” (1965). Nākamo gadu desmitu laikā tika turpināti izrakumi aplūkojamā laika pieminekļos, vispusīgi analizēti atradumi un uzrakstīta monogrāfija par senāko dzelzs laikmetu Lietuvā (*Senasis geležies amžius Lietuvoje. I–IV amžius*. Viļņa, 1986), ko M. Mihelberts aizstāvēja kā doktora disertāciju PSRS ZA Arheoloģijas institūtā Maskavā (1987).

Profesors M. Mihelberts ir starptautiski atzīta autoritāte seno baltu un Romas impērijas sakaru pētniecībā. Viņš ir nozīmīgu rakstu autors par dzelzs laikmeta senlietām ar emalju (1968, 1970, 1972), par Lietuvā atrasto romiešu (1961, 1964, 1966, 1968, 1978, 1984), bizantiešu (1978, 1997) un sengrieķu monētām (1977). Par šī laikmeta vēsturiskajiem notikumiem un arheoloģijas jautājumiem ir publicēts daudz rakstu Lietuvā iznākušajos rakstu krājumos un enciklopēdijās. M. Mihelberts ir arī daudzu sesiju dalībnieks republikāniskajās konferencēs, piedalījies starptautiskajos arheologu forumos ārzemēs (Bulgārija, Polija, Vācija u.c.). Atsauksmes un informāciju par viņa publikācijām un zinātnisko darbību var izlasīt ne tikai Lietuvā, bet arī kaimiņu zemēs. Plašajā izdevumā “*Lietuvos archeologijos bibliografija*” (Viļņa, 2000) minēts vairāk nekā 150 M. Mihelberta svarīgāko zinātnisko rakstu, kuru skaits līdz mūsdienām ir stipri palielinājies.

M. Mihelberts ir nodibinājis Viļņas Universitātes publikāciju un rakstu krājumu sēriju “*Archeologia Litwana*” (1993), kur kā autori tiek aicināti citu valstu, arī Latvijas arheologi, par viņiem tiek rakstīts jubilejas reizēs. Šī izdevuma dibinātājs pats šai sērijā ir publicējis četrus monogrāfiskus pētījumus. No tiem monogrāfiju “Paalkšņu arheoloģiskie pie-

minekļi” (*Paalksnių archeologijos paminklai*. Viļņa, 2011) M. Mihelberts prezentēja kā Latvijas ZA goda doktors arheologiem Rīgā.

Šajā darbā analizēti hronoloģiski atšķirīgu trīs apbedījumu vietu atradumi, kas iegūti autora vadītajos izrakumos nelielā teritorijā Žemaitijā. Senākie apbedījumi saistāmi ar agrā dzelzs laikmeta uzkalniņu kapu kultūru, kas atspoguļo tuvu radniecīgus žemaišu, zemgaļu, kuršu un sēļu priekštečus. Nozīmīga ir 1.–4. gs. atradumu analīze, kur baltu kultūrai raksturīgās piedevas Paalkšņu kapulauka vīriešu un sieviešu skeletkapos datētas ar 50–100 gadu precizitāti, izceļot atsevišķus unikālus atradumus. Autors aplūkojis arī vēlāko periodu senlietas, kas atrastas postītajos apbedījumos.

Ar šo darbu M. Mihelberts ir uzcēlis paliekamu pieminekli savas dzimtās puses – no Žemaitijas nākušajiem senčiem. Monogrāfija ir nodrīga ikvienam baltu tautas senatnes pētniekam, jo tā izmantojama kā salīdzināmais materiāls kuršu un zemgaļu dzelzs laikmeta un viduslaiku perioda arheoloģiskajās studijās.

Profesoram M. Mihelbertam aizvien bijusi cieša sadarbība ar Latvijas arheologiem. Vairākiem Latvijas jaunajiem pētniekiem aizstāvējot doktora disertāciju, viņš ir bijis ārzemju oponents. Organizējot arheologu konferences Viļņas Universitātē, profesors ir aicinājis tajās piedalīties arī Latvijas kolēģus. Par savu pētījumu rezultātiem ne vienu reizi vien viņš ir referējis Rīgā. Par nozīmīgajiem pētījumiem Baltijas arheoloģijā un sadarbību ar Latvijas zinātniekiem profesoru M. Mihelbertu 2011. gadā Latvijas Valsts prezidents Valdis Zatlers apbalvoja ar Atzinības Krusta otrās pakāpes ordeni.

Latvijas arheologu vārdā novēlam jubilāram stipru veselību un radošus panākumus zinātniski pētnieciskajā darbā!

Andris Caune, Ēvalds Mugurēvičs